

Priloga na cilo god. 3 for. na pol. god. 1 for. 50 nov. na četvet. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje Jedanput.

God. III. U Kalači

U Četvrtak 28. Ožujka 1872.

Broj 13.

SVE NASE PRIJATELJE.

Kojima rok predplate iztiče koncem mjeseca ožujka rodoljubivo pozivljemo: da izvole predplatiti se nadalje. Uredništvo.

USKRSNUO JE!

Svi koji smo srićni bili sveto krštenje primiti, vjerujemo, da je Spasitelj od mrtvih uskrsnuo. Ko nije crkvu Duha svetog u sreću svojem porušio, taj se hvata u kolo svete Majke crkve, i piva veselo Alleluja. Al ovo veselje onda je oduševljeno, ako u silnih srodnih grudih odjekiva. Ako ja kao pojedin odem u nimačku uskrsovati i tamo će Alleluju pivati, al poklem je ne tumače jezikom, koji je iz usti materinski u mojim ušima prvi put zazvonio, to nikad neću osiće ono sladko veselje: koje me nebeskim zrakom zadahnjiva, kad slušam gdje moj mili rod u hiljadu grlah zaori: uskrsnuoje radujmo se veselmo se.

Dakle da se meni po javlja uskrsno veselje trieba da živim u obiteli u občini slavenskoj. Al imaš valda obitel, imaš občinu al neimaš narod, u kom se ova kano u plodnoj zemlji širi i razastire, to budi siguran: da će skoro i tvoja obitel i tvoja občina izginit, pak će se skoro i tvoja pojedina radost ugazit, jel ako ti i uzkligneš Alleluja, neće ti nitko odgovorit — Hvala Bogu Viečnjemu.

No mi nismo u tom stanju — mi imamo slavenski narod — koji vjekove broji s onim Židovskim Grčkim i Rimskim. Naš slavenski narod je vidio Apoštole, naš narod je iz Apoštolskih muževah ustih primio sveto Evangjelie. Naš narod nadilazi brojom sve one koji se silom i starinom diče.

Naš narod broji svoje sinove i kćeri u oni miliunih mučenikah, koji su prve tri stotine godinah krvljom

svojom drvo križa zalivali, da je križ ozelenio da je cvato, da je u plod silni naroda krštenje doneo. Dakle starina apoštolstvo — mučeničtvo — to su tri sjajne zvijezde slavenskog naroda, da da! mučeničtvo to je najveća dika našeg naroda. Ta silom ćeš naći kojeg u Evropi naroda koji nije svoje oštro oruže na jednom ogranku slavenstva pokušavao, dok se proti križa borio.

Neznamo dakle kaka vatra gori na ognjištu onog srca, koje se znade svoje matere odreći. Svoju narodnost zatajati, i u tudju se uvrstiti. To jedno za cilo držimo: da u njemu neplanti viera, koja je gotova i život na čest božju žrtvovati, za cilo držimo da tamo nije usadjeno ufanje, koje znade sve zemaljsko zrtvovati, samo da viečnje neizgubi, već gori vatra, koja je gotova izist i svoje i tudje spasenje, samo da što zemaljskog zavriedi. Otom smo osvidočeni: da se na toj vrućini ne, plodi ljubav koja se grli s bratom, i milosrdjem pokriva tuge i nevolje svoje rodbine, već se radja samoljubav, koja nepoznaje ni roda ni pobratima ni kuma ni prijatelja.

Al od nas uvijek slava tebi stari, apoštolski, i mučenički narode, dojt će vrijeme kada će biti tvoja u Evropi i dika. Koja neće zasinit one tvoje nevirne sinove: koji se od tebe sada odriču, i glave odkreću. Tvoja dika biti će njihova sramota, tvoja slava bitiće njihova rugota.

Al poklem u narodu neima druge slave već koja odsiva u velikom broju, u velikima duševnima i tvornima silama, i neima druge dike već koja sjaje u velikom bogatstvu, i razastire na sve strane svetle trake znanosti nebeske i svitovne. To je neviran sin naroda svojeg koji bolest ne lieči, i unapriedi gubitak svojeg roda, koji čudorednost gazi, pak priči nasporenje svojeg roda.

Pisma svakoveština predneta molimo na uredništvo uputiti.
Nepravilna neprimamo.

Dušmanin, izmetak je svojeg roda, svaki propalica, koji očevinu na kakvim načinom prolupa, i svojem narodu nalaže žilidnu ranu siromaštva, suha grana je na stablu svojeg roda, koji linostju provadja svoje dueve, i što su stari trudom stekli, to nehajstvu i linosću raztroši, i okužava tielo i duh svojeg naroda.

Neprijatelj je svojeg roda, koji diecu svoju odkida od škole, ili koji tudj jezik tiska u usta svoje diece, i tako gasi svietlost narodne znanosti*) uz koju se plode plemenite misli, uzbudjivaju uzhitćena osićejanja, i urodi se duševna i tvarna sila od koje se plete vinac narodne dike.

Al poklem samo ono narodno drvo živi, koje je na plodnoj zemlji svetog Evangjelia usadjeno, naukom kršćanskim zalivano, i milostju svetotajotvenom gnojeno. Ostajmo bratjo križu Isususom vierni, da mogli budemo priko neizbrojenih vjekovah pivat Alleluja.

BIRANJE OBŠTINSKOG ZASTUPNIŠTVA I POGLAVARSTVA.

U obćinama gdje birači neprilaze broj od 600, tamo se obavlja svako biranje u skupu, a drugie se podiele u srizove, koji nemogu biti manji od 200 al ni veći od 600 biraćah.

Ove biraće pobiliži sbor od sadanjeg zastupstva izaslan. Kod svakog biranja mora biti jedan predsjednik. U obštinama ovo pravo idje solgabirova, a kada bi se biranje po srizovi vršilo onda bi zastupstvo svagdi jednog predsjednika izaslalo. Al birači posiduju, vlast u svakom načinu predsjedniku dodat 4. izbornika.

Obavlja se biranje javno riećom po većih i manjih obćinah, i ta se upiše u zapisnik. Biraju se zastupnici i poglavari. Još za sad po selih može svaki postat zastupnikom koji ima pravo birati, al skoro će se naravno uvesti i po selih to: što već vlada u obštinah uredjenih, da će se biranje morat obavljati, po ceduljah pisanih i zastupnikom neće postati koji neumi štit i pisat. Kako će sramota biti nikoji put za prve ljude u obćini, koji buduć neznadu štit i pisat, neće moći na upravu svoje obćine uplivat, košto je ova sudbina već s našla mnoge od naših bratjah u Subatici i Zomboru. Ni jeli dakle velika grdoba po nas što nešaljemo svoju diecu u škulu?

Ovde ipak valja zabilježiti: da se svi zastupnici obćinski ne biraju, već samo jedna pola, a druga pola se sastavlja od onih stanovnikah; koji najveći porez platjaju u obćini. Porez taj kad se u račun uzima glede svećenikah učiteljah liečnikah, mjernikah, odvjetnikah i drugi učenjakah, onda se svota koju njihov porez iznosi odvostručiti, i tako se uzporedi svoti po drugima platjanoj, i po razmirju svote upravna poreza, uvadjaju platiše u imenik zastupnički jedan za drugim, dok se pola ne izpuni, a taj se imenik svake godine prigleda i odnosno izpravlja. Broj zastupnikah po svaku obćinu postaje različit prama broju stanovnikah. Vele da se posli svake stotine dušah jedan zastupnik bira.

Ipak to je opet ograničeno time: sto u malima obćinama nemože biti manje od 10. ni više od 20 a u većima nije dozvoljeno, da manje bude od 20, al ni više od 40 zastupnikah. Dakle koliko bilo da bilo u obćini. Al to nije slobodno iz prid očih izgubiti: da se samo jedna polutina bira, a druga uziva u zastupstvo od onih koji najviše izravna poreza platjaju.

Naravno prvi je koji najviše plati, drugi koji za njim dolazi i. t. d. dok se broj polutine ne navrši. Al poklem ljudi pak baš i zastupnici mogu i umrti, radi toga valja i namiestnike izabrat, koji će iznositi jedau četvrt izabranih zastupnikah, ako se pak biranje po srizovih obavlja onda svaki sriz trieba da barem i jednog namiestnika izabere.

*) Kako to čine Lemešani koji dok su imali nimačke učitelje onda su im dieca učila bunjevački a odkad su učitelji tobože bunjevci — to jim dieca neuče bunjevački pisati. Dakle i Lemešani su jedna suha grana na stablu slavenskom. Ured.

Ovi zastupnici biraju se na 6. godinah. Ipak jedna pola će se svake tri godine obnoviti. Radi čega će se koncem prve tri godine, premda će sad svi na jedan put izabrani biti vući cedulje, na svaki sriz, i svaki drugi će morat izići, iz svakog sriza. A u buduće svake tri godine moraće iz zastupstva izkoraciti, namiestnici i svi oni koji su već 6 godinah izvršili, ipak valja zabilježiti: da biraći imadu pravo ako ih je volja, sve one koji su iz zastupstva po naredbi zakona izišli, opet na novo ubrati; jerbo zakon ovom naredbom htio je samo učuvat pravo biraćah, da im dopane prigoda, svake treće godine u zastupstvo one ljude uvesti, koji se njima dopadaju.

D O P I S I.

Iz Hrvatskog Zagorja, 19. Ožuj. Na dan sv. Josipa kao na imen dan našega neumrloga Bana Josipa Jelačića i na dan godovni našega najvećega dobrotvora i prvoga Sina domovine biskupa Josipa Štrosmajera molim da kao Spomenicu u Vaš glasnik uvrstite. Viest u Vašem listu broju 11 o izpitu školskom odraslih Bunjevcah u Bajmaku silno mi potrese dušom, kada vidim kako se i u Vas budi na život ogranak našega Hrvatskoga naroda, te mi se na tapa duša rodoljubnom radošću; a s druge strane mi žalost para i reže dušu kada vidim: kako se sa školom i što na napredak naroda našega spada kod nas postupa i radi od onih: koji bi po zvanju i po dužnosti svojoj pozvani bili, da se za školu i školske stvari brine i u obće za sve što zasjeca u boljak napredak zaostala i stoga tako tužna stanja naroda i domovine hrvatske. U onoj viesti se kaže pravom: budeli revnih svećenikah i marljivih učiteljah, da će iskra narodnoga žića do plamena sreće narodne razgoriti; a kod nas imade plebanušah ili župnikah: kojim je škola deveta briga, tako vam u našem liepom Zagorju nu slanjske nerodice i uprave narodno ustavne vlade sada raztuženom i razcviljenom župnik po zvanju svom i sam mjestni škole ravnatelj, koj obnaša i zvanje obćinskoga blagajnika, kao takav se uztrućava strukovne školjke listove predplatjati koje je slav. Župania Varaždinskoga hvale vriednom brigom za prosvjetu i napredak školski zaključila i odredila, mjesca Prosinca 1868, da obćine za svaku pučku školu i njeva učitelja predbrojiti imadu na listove „Napredak“ Pučki prijatelj i Bosiljak tada izlazivši koj zaključak bje okružnicom svim kotorskim sudcem do znanja stavljen, a i po dotičnom školskom Nadzorniku napose bje priobćen. no malo ti haje za to župnik, i sam kako rekoh mjestni škole ravnatelj, „ma kakao?“ u čemu ga podupire kotorski sudac koga žalibože nije Majka duhom Jelačić Bana na dahnula. *)

V a j s k a, 19. Ožuj. Bol koju ćutim pričuvstvenomu sercu nemogu prigoriti, da to ne od krijem štioćem našeg lista. Istinaje, dasam prost zanatnik, al sam u svojoj prostoti poštena serca. Veoma me vredja duh pokvarenosti, kojim se dan nadan sve to većma okužava i naš mili rod. S toga uzroka sam u naših novinah u br. 5. s najbolje namire nješto

*) List ovaj donela je ruka pouzdana, za to je uvršćen, al buduć smišne stvari zadržaje usilovanismo dvojiti o istinitosti. Da se u sadanjem vieku nalazi svećenikah koji ma bi škola bila deveta briga, to je težlje povierovat nego, da je Bismarek postao izkrenim prijateljem ustavno slobode. Ta svaki svećenik mora znati: da su Škola i Crkva u onom odnošaju u kom je um i srce. No još k tomu reći: da je župnik ujedno i obšinski blagajnik. U sriednjem dobu bivali su posvećeni thesaurarii al ih ni onda ni posli nitko nije pohvalio, i Juda je bio blagajnik, al Evangjelie žalostno bilži, da mu je to nesgode uzrokom postalo. Blagajnik prima novce i poklem ove priko silnih rukuh prilaze, dok ne stignu u seosku blagajnu, to je naravno, da su u prljane umrljane, a svećeničke ruke, da moraju biti čiste, kaže mu obićaj, po kojim pere ruke u svetnjači na ulazku, opet pri nastupu k oltaru, i. t. d. a ljudi ni o jednih rukuh čistoći tako lahko nedvoje: ko u rukuh blagajnika. Dakle svećenik i blagajnik nisu u sađlasju. Drugo je bilo u prastaro doba patriarharah. Kada je obiteli Otac bio i svećenik, i prorok i kralj. Sve ujedno, danas se radie dielimo, svakom svoje, da se kako god neobratiti svećenik u blagajnika, ili blagajnik u svećenika, jel to će biti kamen smutnje. Ured.

o tom natueno kano ti migom opomene, da se naši stranom Bogom postavljeni dušo brižnici, stranom pako naši učenjaci svojski za uzmu i učuvaju nam potomstvo u rodu od te nesrične i smertonosne kuge. Pa gle tražeć meda, turio sam ruku u osinjak, ili bižeć od osinjaka nagazio na steršenjak. Nekime udriše blatom od osvete govoreći „tose netiče jednoga zanatlije — —.“ Bože moj pravo rekoše naši otc: istinu reci, pa — uteci, stvarse tiče našega života, pada se to netiče naše kože. Mi prostaci, mi da se nesmiemo počestati gdi nas toli svrbi il da nesmiemo uz glasni jauk pokazati naše bolne rane skoji svejednako ginemo? Mismo baš ko ono siročće izvrgnuto toplini studenačka sunca.

Tudja ljubav malo vredi, Serce ti se s nje oledi, Tudja ljubav neima žara! Ali ljubav serca prava. Iz krnoga jezika stara, Koj ja Bunjevačka, Narodnog jezika materinog, Ali ko me vridja nekse boji stida, Nebi se nado dabi tako strado.“

Većinom ginemo s glada, jer imamo premalo verni rukah kojebi nam svaki čas pružale slastnu hranu. Dakle vi dušobrižnici, vi popovi i fratrovi, vi Učenjaci, koji ste odpali od grudih šokačko bunjevačke majke, po Bogu i po krvi pozvani ste, da se perom u ruci stavite na kormilo-malešne naše narodnje ladjice, čuvajući ju od utopa sred zlosretne joj sudbine.

Svi, svi uzdajmose u Boga i krv našu. Prostatinja naša majka još rodi i rodiće sinovah kojičehu na našim ognjištu braniti naše pravo i našu svetinju. Eno Subatica sred tolikog izrodjenja, sred toliki izrodskih nakazah, još ima značajnih sinovah, koji odvažno uz gromski glas dižu svoju bunjevačku desnu i brane svoju svetinju.

Ovamo dakle u naše ma i prosto šokačko-bunjevačko kolo, vi iz vruća okrilja naše majke proniknuti prosti i neuki sinci, ovamo vi zanatlici obertnici. Ovamo vi sveštenici, Stepanu Grgiču, Brijakoviću i ti bunjevačka Spartanko Katicice? Započmimo mi! te nek se zastide koji maje stid u obrazu. Odkrijmo javno, gde, što i kako nam je pri sre. Uskliknimo jasno i glasno: gde i što nam rod sve nepravedno trpi na duši i tjelu. Pišimo ma i hrapavo u prosti ričih naš će urednik reći izglatiti, a samobitnu istinu izneti načistac.

„Bunj. i Šok. Novine“, nisu to izključivo Antunovićeve nego jer je oñ snami i u nami naš, dakle su to upravo naše Novine, na mi nije stalo do detinjih slika, nego do prave slike i oblike čudoredne kriposti. Nami svim svistnim staloje do toga: da nam naš mili rod dobije po sre i po duhu živu sliku moralne samosvisti i narodne veličajuosti.

Ladislav Horvat, zanatlij. *)

Bajmok, 20. Ožujka. Tekućeg miseca 18-ta dana održalimo izpit bunjevački mali sokolića, u prisustju g. plebanoša i drugi častni članova škulske stolice. Po običaju katekizam sam počeo pitati i kada sam taj predmet završio onda sam hitio malene na tablu izvesti — tu su osobito veliku zadovoljnost izkazali pram učitelju i malene dičice, pak izjavili; da u Bajmoku još nikad s malenima taki izpit ni se položio — zatim sam izpitivo 2-i 3-i 4-i 5 i 6-i čopor iz slovnice — osobito su zadovoljni bili sa napametnim računstom, — kadsam malene k računaljski izveo tako su govorili — ko kanda u učioni nikog nebi bilo, ni malo se ni su plašili gospode koji su se dostojali učionu pohoditi. Kad sam iz računa sve svršio, on da je škulska stolica izpit završenim mislila — ali ja Zemljovid iz druge učione done-savši, nji nikoliko iz neosam i pitao iz zemljopisa — od kud izhodi Dunaj, Tisa, Sava, Drava, zatim ostalima županijama. Kojije glavni grad — oveće planine — potoke i. t. d. Oh kakvu su radost imali, ni opisat kadar ni sam — rekli su

*) Bog to nadahnio duhom rodoljubavi, nadavnjivaj dakle bratju poljodilce i zanatlie i porom i glasom, pak svećenici, učitelji, i činovnici ako nehtili budu na čelo vam stupiti, da budu vodje u razširenju prosvieto to košto reče jedan Novosadski učenjak, mora će se povest za vama, ta grana neima života ako se odcepri od svojeg stabla. Ured.

nji nikoliko da to ni virovali nisu da bi bunjevci iz zemljopisa kadgod u životu kadri bili izpit polagati — no al još na veću radost škulske stolice jedan sam predmet mojih malenih izpitivo, a to je prirodopis. — Da je onda g. Urednik čuo sa svi stranah, kako nimeci, magjari, bunjevačka, učitelja — bunj. malenu dičicu, hvale i uzvisivaju znam da bi vam se duša radovala. *)

Kada smo iz prirodopisa štosmo imali izgovorili — ondasm izpit s pismom: Vičnjem Bogu hvalu dajmo završili — a škulske stolice članovi od velike radosti na spram bunjevački sokolića, — to su uradili — da su naspomenutima učenicima svakom, personalno 20 n. poklonili — a ostalima većima po 10 n. — a najmanjima po 2 n. dakle ni jedan brez dara nije kući otišao — i mala dičica svud glasaju, da je bunjevačke djčice izpit vrlo uspješno izpao. — Čast i poštenje članovma škulske stolice i gospodinu predsedniku što su se dostojali naš izpit pohoditi. Bog dao u dojudućem još uspješnie izpao izpit bunjevačke učione.

Gabor Mrković, (Dželatov) učitelj. **)

R A Z N E V I S T I.

— U Peštanskom parlamentu livaci nisu još sustali govoriti, a desnaci mučati. No ako ovo zasjedanje nebude po zakone plodno, rieši će jedno veliko pitanje u pogledu znanstvenom: dali je težlje govoriti ili mučati.

— Bečki ustavovierci žele kaznom priečiti, da popovi na pridikaonici to ne govore što se njima nedopada. Od nikog doba pristali su govorit „slobodna crkva u slobodnoj državi,“ teško će država onde slobodu dugo zadržat, gdje se boje od pridikaonice.

— Rada onih koji se navadno uvijek na Ameriku pozivaju, kada što izvrstna žele ljudstvu pokazati bilizimo: da je debatta o izdavanju oružah francesko povodom rata u državnoj, i gradjanskoj upravi takav jaz otvorila, u kog po gledajuć groze se Amerikanci. Iztrage su naredjene u pojedinih državah, i municipiamah, da na vidilo iznesu silne varke i kradnje obćih činovnikah. Štogod dalje polazila bude ova vlada u godinah, to će se trulost nutarnja sve većma očitovat, gdje neima vjere, badava tražiš čudorednost, a gdje neima ove, tamo je poštenje izložba koja sviet zavarava. Al kad je iz nutra potražiš nećeš je naći.

— Thieru franceske vlade Presidentu malo je odlanulo, godina se na vršila zle uspomene komunalske — i mir se nije poremetio ni u Parisu ni u Londonu, a razprava o silnih peticiah, koje išću uzpostavljenje kraljevanja papalskog, odgodjena je i to na njegovu želju.

— Franciska u naj opasnijoj pogibeli. Španjulske Ljepotice izjavile su svečano: da će strest jaram pariške mode, koji su tako dragovoljno priko više stolitja, nosile. I povratice čast narodnom nošivu, koje su već i sobarice zabacile. Spas i pokaranje svakog naroda leži u nidrih krasna spola. Ako Španjulice iztrajaju dalje nego magjarice, pak se za njima povele budu i švabice, to će veću štetu zadat Parisu no obsida Moltkejeva.

— U Španjulskoj jedini je čoviek Espartero, koji bi strasti za vrieme zauzdao, njega bi rada svi primili za vodju. Al onje star i neće da ide na strastveno more stranakah, da upravlja krmilom vladavine, i pravo ima: jerbo starom čovieku lahko se mogu sile iznevieriti. Šteta je bilo staru dynastiju upuštati, kakva je takaje al je Španjulska bila.

— Vlada Hrvatska koja nije dozvolila narodnom sboru da izkuplja prineske za stradajuće, sada ga je razpuštala, da nebi mogao ni posridovat oskudnicima, da im se

*) Od učenika osobito je hvale vridan, što i častni članovi škulske stolice mogu posvidočiti. Alojzia Kulundžić, Lazar Ivasković, Jašo Urbanovski, Luka Bešlić i Bašić Šandor i Pava, ovi naspomenuti u svakim predmetu su tako izvrstni da bi mogli se umah u latinsko škole privesti samo da troška imadu.

**) Radujemo se iz sveg srca, i sve se većma utvrđivamo: da bi puk išao tamo gdje mu svietle, al ih neima, koji bi ga vodili. Ured.

olakša sklapanje poštena zajma. Čudna mora biti ta ustavna sloboda u kojoj se na put staje dobrovoljnim ljudem da milosrdnu ruku pružaju bližnjem.

— Gr. Ladislav Pejačević, ogradjiva se u Obzoru proti one politike koja se danas vodi, u Hrvatskoj, po Vladi. Ako su dakle prvi ljudi koji su ugled zastupali na strani unionističkoj, od nje odstupili, razboritost nezna naći razloga, koji još i na dalje veže ugarsko ministarstvo za ostale osobe.

— U Bismarcku je uskrsnuo pravi onaj Machiavelli : potvori na Poljake i katolike njemce : da oni kane u svezi s francesom papalsku državu uzpostaviti. Ovako budi protestante, da se okolo njega kupe, i sve mu prid noge polože što zaželi njegova vlada : da silovitom postane. Ovako zastidi njemce katolike, i budi ih : da polažu svidočbu, da su oni najrevniji prijatelji jedinstva nimačkog, i takodjer podupiru napore Bismarkove, jerbo ih drugčije žigu je prid cilom Germaniom kao neprijatelje svoje domovine. Ovako privlači Taliane koji u uzpostavljenju papalske države smatraju razrušenje svojeg ujedinjenog kraljestva. Ovako pridržava u kopči s nimačkom Russe, kojima pokazuje Poljake u Posenu i Gallicii kao za samostalnosću težeće. A sirota Austria, premda se na njezinu krunu pogadjaju sve to nevidi, jel je Beust bio nimač a Andrašya magjar a ovi na nesriću Austrie i Ugarske gledaju na slavene kano najveće svoje neprijatelje, i vole jedino nimačko i magjarsko gospodarstvo, nego umirenje narodnosti, i osiguranje Austro-Ugarske, proti Bismarcku i Gorschakoffu. Syrene poje i Austro-Ugarska ide za ljubkim glasom u ponor.

G A Z D A L U K.

Orasi. Drvo ora tako je liepo da bi vriedno bilo da se javni trzi i sokaci ovim kite ; kruna njegova u najžestjem lietu povoljan hlad razkriljava, a lištje ugodan miris razsiplje, koga dakle nebi želio prid svojih prozorih, ili u avlii ? najskole kad mu se život na 100—200 godina izteže pak koga u sadi ima nadu : da će mu se i praunučad pod njime izležavati, i rodnom usta nasladjivat. Ora van teške ilovače vrlo podvodne, ili baš suhe u drugima zemljama svagdi dobro razte, a najboljima na strminami, na mrginju obalama, ulicama, buduć na daleko razastire granje, i velik hlad pravi, to u njegovoj blizini nikako bilje neće da razte.

Sad je već adetom postalo : da se voće u škuli odhranjiva, i odtud prisadjiva. Al orahu to negodi.

Ako želimo zdravo i dugovično drvo steći, to valja u jesen izabrat najzdravie voće i to ili u zelenoj kori u mah usadit na ono mjesto, kuda kanimo, ili trieba podabrat zdravo voće to spiskom pomišat i tako do proliťja čuvat, a onda liepo u brazdice 1½ ili 2 palca duboke usadit, i zemljom pokrit. Kako rekoh ora najvoli da ga umah tamo metnemo, gdje će se nastanit on nemiluje priselivanje zato se u škuli samo u prikoj nuždi odhranjiva, i buduć netrpi, da ga siku to u mah akoje iztiro valja što netrieba pokidat, da nebudemo prinudjeni grane odsicat, jel njegove rane su neizliječljive. Svaki čoviek može izkusit na koliko ora miluje samo o svojoj snagi se izvijat, pokušajmo jedan ora zrnem a drugi drvetom usadit pak će mo vidit : da će onaj zrnjem sadjen već treće godine stignit i pristignit ovog što je drvetom usadjen bio.

Ako smo pak prinudjeni bili prisadjivat ora. Valja nam biliti : da sujime valja obhadjat s najvećom pozornostju, da se male žilice nepokidaju, već ovese na sadjenici zdrave sačuvaju, krunu nije dozvoljeno dirat, već samo one grančice koje se pomrzle odsicat.

U starie doba pokućstvo u bogatih i siromašnijih kućah uvijek se od ora krojilo, pak nepokvareno od kolina do kolina ostajalo. Voće njegovo vrlo je zasitljivo premda ulja zadržaje, kad se mnogo jide obtereši želudac, naprotiv ako

se umjerno uživa — čvrsti želudac. Kad se od zelene kore očisti onda se na mjestu razastre, kudani vietar prolazi, da se promani.

Ulje oravsko imade i liečničku moć, uporabljiva se za pripravu boje, od zelene kore pripravljiva se ernonjamasta boja, za bojadisanje tinte ako se pak umiša u djubre i iznese na zemljište, onda će mnoge bube i crvi ondud izginiti ljuskra gori, i veliku žeravu daje, od pepela spravljiva se farba.

Mogu se sa lištjem rane i čirevi liečit, kuva se lištje u vodi, u koju se i sladora pomiša, pak onda se rana s otom čorbom izapira, metju se na nju zeleni listovi ili se ovi u prah utaru, i tako s tim prahom rana posipa.

Al poklem mi liekove uzimati volimo u rakii, dobro je znati : da se orasi kad već jezgru imadu, al im je kora i ljuskra još u mesnastom stanju, da se može rizati, to se onda u jednu bocu od dvie ize četvrti tal ovako izrizani orasi hapuni, a praznina dobrom komovicom izpuni, pak eto ti za bunjevca koristna lieka, ako je ozebo ako je želudac pokvario.

A gospoje kano brižljive, gazdarice, i to znadu : da se orasi u ovo doba daju upariti, ili u sladoru skuvati, pak da ju ježek, kojim se prijateljice nasladjivaju.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* Subotica, 22. Ožujka. Juče imado smo jaki mraz i mrzlo, kako mlogi ljudi ne pamte u ovo doba godine da je bivalo, pored toga ne prestana kiša — rekao bi čovik, zavirilo se nebo i zemlja, da nas priroda muči i kazni, a ko tome ne viruje? neka pokuša sisti na kola, pa neka se odveze, ili bolje da kazem „odmili“ do prvog susjednog mista, ili ako je moguće (?) do svoga salaša dobiće odmah ponjattija o prirodi i poželiće dobrih uredjenih putova. Ko triba ovake da pravi i u dobrome stanju podržava? mislim vrlo je lako odgonenuti ! U prvome redu pozvana je na to država i občine — šta su pak ove do sad u tome pogledu kod nas učinile? nije nam namira ovom prilikom o tome poduže razlagati, jer ćemo kojom drugom prilikom i onako na taj pridmet doći, i gledaćemo, da ga po mogućnosti svestrano razložimo ; za sada nam je samo toliko primeti, kako vidimo — da se u tome pogledu kod nas vrlo malo ili gotovo ništa činjeno nije, s' toga je dakle čuditi se, da je moguće bilo i ovoliko rane na trg doneti, koliko je danas ovde bilo. Cine su ove rani : žito 5—5 fr. 25 n. napolice 4—4 fr. 40 n. raž 3 fr. 50 n. ječam 2 fr. 30 n. kukuruz 3 fr. 10—40 n. zob 1 fr. 70 n. a. vr. požunac.

Cinjenik Pešta 23. Ožuj. Svinji 250—380 fn. magj. srbs. 32½—33¾ n. niže vrsti 30—32 n. za izvoz 33½ n. Mast rohovni ugovori bez suda 35—36 fr. za sad 37 fr. 50 n. Slanina ko prije. Varivo. Grašak djum. maža 5—7 fr. 50 n. Sočivo 4—7 fr. 50 n. Bio grah 4 fr. 50 n. —5 fr. 25 n. Šaren 4 fr. Kaša 6 fr. 25 n. Bükönja 3 fr. 50 n. Konap. sime 60 fn. 3 fr. Mak mir. 10—12 fr. Muhar 5 fr. 25 n. Proja 3 fr. 15—30 n. Šljive. slaba prodaja.

Rana Ciena Žita skočila je 5—10 n. Raž 3 fr. 50 —52½ n. Ječam i Zob skuplje 5—10 n. Kokuruz 4 fr. 40 —50 n.

Visina vode dunavske.

Pešta 23-og Ožujka. : 5' 6" nad 0. opada.

Požun 23-og Ožujka. : 3' 9" nad 0. „

Vrieme se okrenilo na bolje.

Poruke uredništva.

Sv.-István : G. S. Gr. Donečes i „Kat. List.“ — V. G. — n. Vas razumi i malo i veliko. — Na dvaput. — Požoga : Dragom bratu. Ništa nije izostalo. G. An. Fr. Viče te postat jakim Stupom naše sgrade.